

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК СУБ'ЄКТ ТРУДОВОГО ПРАВА

Дар'я Вадимівна КОЛОМИЦЬКА,

студентка 4-го курсу групи 748ю
Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «Харківський
авіаційний інститут», м. Харків, Україна
kolomitskaya23@gmail.com

Науковий керівник: канд. юрид. наук Гуцу С. Ф.

Стаття присвячена дослідженню ролі штучного інтелекту у трудовому праві. Зростання розповсюдження штучного інтелекту викликає потребу у визначенні статусу штучного інтелекту в контексті трудових відносин. Розвиток технологій з кожним роком посилюється, а це сприяє значному технологічному прогресу в сучасному ринку праці. У статті розкрито загальне поняття штучного інтелекту та дослідження сучасного правового регулювання відносин, пов'язаних з використанням штучного інтелекту.

Ключові слова: штучний інтелект, суб'єкт трудового права, трудові відносини.

The article is devoted to the study of the role of artificial intelligence in labor law. The growing spread of artificial intelligence causes the need to determine the status of artificial intelligence in the context of labor relations. The development of technology is increasing every year, and this contributes to significant technological progress in the modern labor market. The article reveals the general concept of artificial intelligence and the study of modern legal regulation of relations related to the use of artificial intelligence.

Keywords: artificial intelligence, subject of labor law, labor relations.

З кожним роком штучний інтелект стає невід'ємною частиною сучасного суспільства і тому його вплив на трудове право посилюється. А отже, це викликає потребу у визначенні статусу штучного інтелекту як суб'єкта трудового права. Розвиток технологій, які пов'язані із використанням штучного інтелекту, на сьогодні стає одним із головних світових пріоритетів. Застосування цифрових технологій стає все більш поширеним у виробництві, сфері послуг, сільському господарстві, медицині, торгівлі та інших галузях, де застосовується наймана праця [1, с.18]. А отже, у найближчі роки неодмінно очікуються значні зміни в законодавчому регулюванні сфери праці, що є необхідними у зв'язку з формуванням нового середовища, яке виникає внаслідок прогресу в технологічному розвитку.

Для більш глибокого розуміння поняття «штучний інтелект» звернімося до визначення, яке запропоноване у резолюції Європарламенту 2015/2103 (INL) «Норми цивільного права про робототехніку». Штучний інтелект - це «розумний робот» (smart-robot), який має такі ознаки: набуває автономію через сенсорні датчики та / або шляхом обміну даними; самостійно вивчає досвід чи взаємодію; має незначну фізичну підтримку; адаптує модель поведінки до оточення; є неживим в біологічному сенсі [2]. Загалом штучний інтелект може охоплювати різні аспекти трудової діяльності, включаючи автоматизацію процесів, аналітику даних та аналіз отриманої інформації.

Як зазначає Азьмук Н.А., штучний інтелект буде поступово замінювати працівника у сфері праці, виконуючи трудові функції, які раніше виконував саме працівник. Вже сьогодні роботи наділені штучним інтелектом здатні виконувати певні види праці та надавати готові продукти або послуги. Наприклад, це може бути пошук інформації, її обробка, систематизація та навігація [3, с.138]. З часом, це може призвести до зменшення або повного зникнення «живої праці».

Розглядаючи штучний інтелект як суб'єкт трудового права, постає питання у забезпеченні захисту прав та інтересів людини у контексті використання штучного інтелекту. Це може включати забезпечення прозорості та відкритості алгоритмів штучного інтелекту, уникнення дискримінації та недопущення порушення прав людей під впливом штучного інтелекту.

У доповіді, підготовленій у 2019 році Глобальною комісією з питань майбутнього сфери праці для Міжнародної організації праці, зазначається необхідність поліпшення регулювання використання даних та впровадження алгоритмічної відповідальності у сфері праці у зв'язку з технологічними досягненнями. Процес інтеграції штучного інтелекту в робоче оточення, де взаємодія з ним стає частиною трудового процесу, протікає швидко. Наприклад, вже більше 80% компаній у розвинених регіонах світу використовують чат-боти. Швидкий технологічний прогрес, демографічні проблеми, що призводять до скорочення робочої сили, та зростання витрат на оплату праці є факторами, що прискорюють цифровізацію [4, с.183]. На думку деяких дослідників впровадження штучного інтелекту несе серйозні побоювання стосовно безпеки використання роботів, заміни ними людини та втрати робочих місць через автоматизацію праці, що може призвести до тотального безробіття.

На підставі викладеного можна сказати про необхідність визнання штучного інтелекту як суб'єкта трудового права та розробку відповідних правових механізмів для захисту інтересів працівників та забезпечення ефективного використання штучного інтелекту в сфері праці.

Список використаних джерел:

1. Гуцу С.Ф. Роль штучного інтелекту в еволюції трудового права. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку юридичної науки, освіти та технологій у XXI столітті в дослідженнях молодих учених*: збірник матеріалів доповідей учасників всеукраїнської науково-практичної конференції. (Харків, 3 березня 2023 р.). Харків, 2023. С.18-21.
2. European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103(INL)). Retrieved from <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0051+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN#BKMD-9>.
3. Азьмук. Н.А. Штучний інтелект в процесі праці у цифровій економіці: нові виклики та можливості. *Економічний вісник Донбасу*, 2019, №3, с. 138.
4. Клименко А. Л. Законодавче підґрунтя застосування штучного інтелекту: трудо-правовий аспект. *Проблеми розвитку соціально-трудова прав та профспілкового руху в Україні* : матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. Харків: ХНУВС, 2020. – с. 183.